

روایتی نادر از امام رضا (ع)

۲ دی ۱۳۹۳ ساعت ۱۷:۳۶

حتما تا به حال با روایت «ولایه علی بن ابی طالب حصنی فمن دخل حصنی امن من عذابی» مواجه شده اید. روایتی مشهور که حتی آن را بر سر در خانه ها و نگین انگشترها می نویسند.

حتما تا به حال با روایت «ولایه علی بن ابی طالب حصنی فمن دخل حصنی امن من عذابی» مواجه شده اید. روایتی مشهور که حتی آن را بر سر در خانه ها و نگین انگشترها می نویسند.

این روایت به نوشته شیخ صدوق خبری نادر از امام رضا (ع) است که سند و متن آن چنین است:

حدثنا احمد بن الحسن القطان قال: حدثنا عبد الرحمن بن محمد الحسيني قال: حدثني محمد بن ابراهيم بن الفزاري قال: حدثنا عبد الرحمن بن بحر الأهوازي قال حدثني أبو الحسن علي بن عمرو قال حدثنا الحسن بن محمد بن جمهور قال حدثنا علي بن بلال عن علي بن موسى الرضا عليه السلام عن أبيه عن آبائه عن علي بن أبي طالب عليهم السلام عن النبي (ص) عن جبرئيل عن ميكائيل عن اسرافيل عن اللوح عن القلم قال: يقول الله عز وجل: «ولايه علي بن ابي طالب حصني فمن دخل حصني أمن من عذابي» (عيون اخبار الرضا (ع)، ج ٢، ص ١٤٦؛ نیز نک. امالی، ص ٣٠٦).

بنابر این نقل، این روایت حدیث قدسی است که امام رضا (ع) به نقل از پدرانش از امام علی (ع) و آن حضرت از رسول خدا (ص) و ایشان با این سند «از جبرئیل از میکائیل از اسرافیل از لوح از قلم» از خداوند عز وجل نقل کرده اند. بررسی رجالی اسناد حدیث:

احمد بن حسن قطان: او معروف به ابی علی بن عبد ربّه رازی و از مشایخ صدوق است که صدوق از وی بسیار روایت کرده است و پس از نام وی عبارت رضی الله عنه را به کار می برد (منتهی المقال فی احوال الرجال، ج ١، ص ٢٤٧ - ٢٤٨؛ نک. مستدرکات علم رجال الحديث، ج ١، ص ٢٨٧ - ٢٨٨). بنا بر قاعده اکثر اجلاء می-توان وی را در امر روایت ثقه دانست و به روایات وی اعتماد کرد. به علاوه هر چند برخی رجالیان ترضی را نشان دهنده وثاقت یا مدح راوی نمی دانند اما از نظر نگارنده ترضی صدوق برای احمد بن حسن قطان نشان دهنده وثاقت و دست کم ممدوح بودن وی نزد صدوق تواند بود (درباره دلالت ترضی صدوق بر مدح مشایخ، نک. الرسائل الرجالية، ج ٢، ص ٥٧٠).

عبد الرحمن بن محمد حسینی: او از حسین بن سعید و فرات کوفی روایت کرده است (تفسیر قمی، ج ٢، ص ٣٥٧؛ علل الشرایع، ج ٢، ص ٣٥١) اما از نظر رجالی مجهول است (مستدرکات علم رجال الحديث، ج ٤، ص ٤١٨).

محمد بن ابراهیم بن فزاری: مجهول (همان، ج ٦، ص ٣٦٦).

عبد الرحمن بن بحر اهوازی: مجهول (همان، ج ٤، ص ٣٨٨).

علی بن عمرو: علی بن عمرو عطار قزوینی از اصحاب امام هادی (ع) است. تفرشی به استناد روایتی وی را ممدوح دانسته است (نقد الرجال، ج ٣، ص ٢٧٧، ٢٨٧).

حسن بن محمد بن جمهور: ابومحمد حسن بن محمد بن جمهور عمی را نجاشی (ص ٦٢) توثیق کرده اما تذکر داده که وی از

ضعفا نقل می-کرده و به مراسیل اعتماد می-کرده است.

علی بن بلال: ابو الحسن علی بن بلال بن ابی معاویه مهلبی ازدی از اصحاب امام رضا، امام جواد، امام هادی و امام حسن عسکری (ع) و شیخ شیعه در بصره و ثقه است (رجال نجاشی، ص ۲۶۵؛ رجال طوسی، ص ۳۵۹، ۳۷۷، ۳۸۸، ۴۰۰). بنابراین سند این روایت از حیث اشمال اسناد آن بر مجاهیل ضعیف است. اما شواهدی در تایید محتوای روایت وجود دارد که عبارت است از:

(۱) این حدیث از حیث اسناد به حدیث مشهور سلسله الذهب شباهت دارد. متن آن نیز بیانی دیگر از محتوای حدیث سلسله الذهب است که امام رضا (ع) به واسطه پدران بزرگوارش از خداوند عز وجل نقل کرده که: «لا اله الا الله حصنی فمّن دخل حصنی آمن من عذابی». بنا بر نقل شیخ صدوق، امام رضا (ع) در ادامه فرمودند: «بشروطها وأنا من شروطها». شیخ صدوق در توضیح این قسمت از روایت می نویسد: «از شروط آن این است که اقرار کند به این که حضرت رضا (ع) از جانب خداوند عز وجل امام است بر بندگان و اطاعتش بر آنان واجب است» (نک. عیون اخبار الرضا (ع)، ج ۲، ص ۱۴۳ - ۱۴۵). بنابراین پذیرش قول به لا اله الا الله مشروط به قبول ولایت امام رضا (ع) شده است و شکی نیست که ولایت امام رضا (ع) چیزی جز ادامه ولایت علی بن ابی طالب (ع) نیست و بلکه همان ولایت علی بن ابی طالب (ع) است. از این رو روایت مورد بحث بیان دیگری از حدیث سلسله الذهب است. روایت شریف سلسله الذهب که در نیشابور از امام رضا (ع) صادر شده نزد شیعه و سنی مشهور و اگر چه در منابع اهل تسنن فاقد توضیح پایانی امام رضا (ع) است (برای نمونه نک. تاریخ مدینه دمشق، ج ۵، ص ۴۶۱ - ۴۶۳؛ فیض القدير شرح الجامع الصغير، ج ۴، ص ۶۴۱ - ۶۴۲) اما خواجه محمد پارسا بخاری، صوفی نقشبندی قرن نهم آن را به طور کامل نقل کرده است (فصل الخطاب، ص ۵۸۳ - ۵۸۴) و در تبیین معنای کلام امام (ع) می نویسد: «گفته شده که اقرار به مفترض الطاعه بودن او است». قندوزی حنفی بعد از نقل کلام خواجه پارسا درباره این کلام منقول از امام رضا (ع) می نویسد: «شاهدی که موجب تقویت این روایت است، قول علی (کرم الله وجهه) در کتاب غرر الحکم است: «ان ل "لا إله إلا الله" شروطا وإنی وذریتی من شروطها» (همانا برای لا اله الا الله شروطی است و من و ذریه ام از شروط آن هستیم) (ینابیع الموده لذوی القربی، ج ۳، ص ۱۲۳؛ نک. غرر الحکم ودرر الکلم، ص ۲۲۶).

(۲) روایت صدوق تنها سند حدیث «ولایه علی بن ابی طالب حصنی» نیست و این حدیث قدسی در منابع اهل تسنن به سندی جز طریق اهل بیت (ع) نیز نقل شده است برای نمونه از ابن شهاب زهری از نافع از ابن عمر از رسول خدا (ص) (شواهد التنزیل لقواعد التفضیل، ج ۱، ص ۱۷۰) یا مرسل از رسول خدا (ص) (ابن مردویه اصفهانی، ص ۷۲). در واقع این حدیث هم طریق شیعی دارد و هم طریق سنی و اگر چه این دلیلی بر صحت حدیث نیست اما می تواند شاهی دیگر بر صحت روایت صدوق از امام هشتم (ع) در این باره باشد.

منابع:

الامالی، شیخ صدوق، قم، ۱۴۱۷

تاریخ مدینه دمشق، ابن عساکر، چاپ علی شیری، بیروت، ۱۴۱۵

تفسیر قمی، منسوب به علی بن ابراهیم قمی، چاپ سید طیب موسوی جزائری، نجف، ۱۳۸۷

رجال، ابوجعفر محمد بن حسن طوسی، چاپ جواد قیومی اصفهانی، قم، ۱۴۱۵

- الرسائل الرجالية، ابو المعالی محمد بن محمد ابراهيم کلباسی، چاپ محمد حسين درایتی، قم، ۱۴۲۲
- شواهد التنزيل لقواعد التفضيل، حاکم حسانى، چاپ محمدباقر محمودى، تهران، ۱۴۱۱
- علل الشرايع، شيخ صدوق، چاپ سيد محمدصادق بحر العلوم، نجف، ۱۳۸۶
- عيون اخبار الرضا (ع)، شيخ صدوق، چاپ حسين اعلمى، بيروت، ۱۴۰۴
- غرر الحكم ودرر الكلم، عبد الواحد بن محمد تمیمی آمدی، چاپ سيد مهدي رجائی، قم، ۱۴۱۰
- فصل الخطاب، محمد پارسا بخارى، چاپ جليل مسگرنژاد، تهران، ۱۳۸۱ ش.
- فهرست اسماء مصنفی الشيعة (رجال نجاشی)، ابو العباس نجاشی، چاپ سيد موسى شبيري زنجانى، قم، ۱۴۱۶
- فيض القدير شرح الجامع الصغير، محمد عبد الرؤوف مناوى، چاپ احمد عبد السلام، بيروت، ۱۴۱۵
- مستدرکات علم رجال الحديث، على نمازی شاهرودى، تهران، ۱۴۱۲
- مناقب على بن ابى طالب (ع) وما نزل من القرآن فى على (ع)، احمد بن موسى ابن مردويه اصفهانی، چاپ عبد الرزاق محمد حسين حرز الدين، قم، ۱۴۲۴
- منتهی المقال فى احوال الرجال، محمد بن اسماعيل حائرى مازندرانی، قم، ۱۴۱۶
- نقد الرجال، سيد مصطفى حسینی تفرشى، قم، ۱۴۱۸
- ينابيع الموده لذوى القربى، سليمان بن ابراهيم قندوزى حنفى، چاپ سيد على جمال اشرف حسینی، [ابى جا]، اسوه، ۱۴۱۶
- تصوير يك نسخه خطی بسيار زیبا از این روایت نادر از امام رضا (ع):

ولایت سپہ سالار ابی طالب حسین و من ذل حصہ امنی

روی الصدوق علیہ الرحمہ فی کتاب عیون اخبار الرضا علیہ السلام

حدیث احمد بن الحسن القطان قال حدیثی غیب الرحمن بن محمد بن الحسن

قال حدیثی محمد بن ابرہیم بن محمد الفزاری قال حدیثی عبد اللہ بن

بحر الاسواری قال حدیثی ابو الحسن علی بن عسکر قال حدیثی الحسن بن

بن جبور قال حدیثی علی بن بلال عن علی بن موسی الرضا عن موسی بن جعفر

عن جعفر بن محمد عن محمد بن علی عن علی بن حسین عن حسین بن علی

عن علی بن ابی طالب علیہم السلام عن ابی نبی صلی اللہ علیہ وآلہ عن جبریل

عن یساکیل عن اسفیل عن اللوح عن القلم قال لقول اللہ عز وجل

شرف تجا تجا البعد المذنب الفصیر عظام رضا غفرلہ

منبع: پایگاه عبرت پژوهی تاریخی

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۲۹۰۶۰/ع-رضا-امام-نادر-روایتی/>